

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Keski-Suomen ELY-keskus viittaa ELY-keskusten yhteiseen lausuntoon ja yhtyy kaikkiin siinä esiin tuotuihin näkemyksiin koko lausuntoa koskien.

Lisäksi Keski-Suomen ELY korostaa seuraavaa (tässä yhtenäinen teksti, jota pilkottu jälkikäteen lausuntoluonnospohjaan asianmukaisille kohdilleen.)

Keski-Suomen ELY-keskus kannattaa työllisyysalueiden työvoimapohjan ehdottomaksi minimimääräksi 20 000. Keskuskaupunkien ratkaisut tulevat määrittelemään monissa maakunnissa työllisyysalueiden määrää. Esimerkiksi Keski-Suomeen alueita voisi muodostua yhdestä kolmeen kappaletta. Keski-Suomen ELY-keskus kannattaa maakunnan (=hyvinvointialueen) kokoista työllisyysaluetta. Mikäli alueita olisi kaksi tai jopa kolme, alueet eivät todennäköisesti olisi toiminnallisesti, maantieteellisesti eivätkä työvoiman luonnollisten työssäkäyntisuuntien suhteen luontevia. Vastaavia työllisyysalueiden muodostumisen haasteita voi olla muillakin alueilla kuin vain KeskiSuomessa.

Keski-Suomen ELY-keskus pitää tärkeänä, että mahdollisimman nopeasti luotaisiin jonkinlainen valtakunnallinen toimintamalli tai valmistelurakenne, jotta eri alueilla tapahtuva uudistuksen valmistelu ei hajaantuisi hyvin erilaiseksi ja eritahtiseksi. Vaikka hallituksen esityksen perustana on kuntien itsemääräämisoikeus tässäkin asiassa, kyseessä on niin iso uudistus, että sen valmistelun olisi oltava huolellista kaikilta osin. Esimerkiksi hankintojen hallittu siirtyminen kuntiin (jota kuvataan hyvin ELY-keskusten yhteisessä lausunnossa) edellyttää valtakunnallista toimintamallia. Samoin siirtyvän henkilöstön aseman ja osaamisen turvaaminen. Asiakkaiden tulee saada palveluja katkeamattomasti ja kaikkialla Suomessa. Kuntien pitäisi ajoissa osata varautua työllisyysuudistuksen kustannuksiin valtion yleiskatteellisesta rahasta.

ELY-keskusten yhteisessä lausunnossa jo mainittujen uhkien lisäksi työvoimakoulutuksen hankintojen siirtyminen kuntien vastuulle uhkaa työvoimakoulutuksen kehittämistä. Nythän ELY-keskukset ovat tehneet kehittämistyötä yhdessä. Mikäli kunnat tuottavat työvoimakoulutusten hankintoja in-house -periaatteella, vaarana on, että valtakunnallinen koulutustarjonta kapenee voimakkaasti, nykyisten kilpailutettujen palvelutuottajien kustannuksella. Koulutuskuntayhtymien rajat ja tulevat työllisyysalueet eivät myöskään välttämättä noudata samoja kuntarajoja. Tämä tuo ongelmia in-house-toiminnalle. Kansallisessa hankintastrategiassa korostuu elinvoimaisten markkinoiden tärkeys. Hallituksen esitys jättää huolen siitä, miten elinvoimaisten markkinoiden käy tässä uudistuksessa. Tietty huoli herää myös siitä, miten jatkossa hoidetaan ylimaakunnalliset ja valtakunnalliset koulutustarpeet, jotka nyt on hoidettu keskitetysti jostain ELY-keskuksesta tai muutamien ELY-keskuksen yhdessä rahoittamina. Kun opintoja jo nyt tehdään paljon etämahdollisuudella, valtakunnallisia ja yliaalueellisia (sekä yli työllisyysalueiden olevia) koulutuksia tulisi olla jopa nykyistäkin enemmän.

Työnhakija-asiakkaiden yhdenvertaisuus ja tasapuolisuus nostetaan selkeästi esille ELY-keskusten yhteisessä lausunnossa. Myös yritysten tasapuolinen palvelujen saanti tulisi huomioida nykyistä enemmän. On vaarana, että eri työllisyysalueilla olevat yritykset saavat hyvin erilaista palvelua, esimerkiksi yhteishankintakoulutusasioissa. Lisäksi huolta aiheuttaa työvoiman liikkuvuuden mahdollinen väheneminen; epäselväksi jää, ohjataanko työvoimaa yli työllisyysalueiden, tapahtuuko sitä riittävästi, ja mitä vaikutuksia tällä kaikella on osaavan työvoiman saatavuuteen.

Yritysten kehittämispalveluita koskeva esitys perusteluineen on hyvä. Keski-Suomen ELY-keskus pitää tärkeänä, että yritysten kehittämispalvelut säilyisivät osana ELY-keskuksen yrityspalvelukokonaisuutta. Lisäksi toivomme, että yritysten kehittämispalvelujen myöntäminen mahdollistetaan, mikäli palvelujen optiot vuodelle 2024 käytetään.

Keski-Suomen ELY-keskus haluaa erikseen korostaa, että ELY-keskuksilla on jatkossa oltava säädöksissä määritelty tehtävä työllisyysneuvonhoidon, jatkuvan oppimisen, elinikäisen ohjauksen, ennakoinnin ja muiden elinkeinopolitiikkaa tukevien alueellisten tehtävien hoidossa. Näiden tehtävien asianmukaisesta resursoinnista tulee myös huolehtia. Elinkeino- ja yritysten tukemista ei voi erottaa erilleen edellä mainituista asioista.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Keski-Suomen ELY-keskus kannattaa työllisyysalueiden työvoimapohjan ehdottomaksi minimimääräksi 20 000. Keskuskaupunkien ratkaisut tulevat määrittelemään monissa maakunnissa työllisyysalueiden määrää. Esimerkiksi Keski-Suomeen alueita voisi muodostua yhdestä kolmeen kappaletta. Keski-Suomen ELY-keskus kannattaa maakunnan (=hyvinvointialueen) kokoista työllisyysaluetta. Mikäli alueita olisi kaksi tai jopa kolme, alueet eivät todennäköisesti olisi toiminnallisesti, maantieteellisesti eivätkä työvoiman luonnollisten työssäkäyntisuuntien suhteen luontevia. Vastaavia työllisyysalueiden muodostumisen haasteita voi olla muillakin alueilla kuin vain Keski-Suomessa.

Keski-Suomen ELY-keskus pitää tärkeänä, että mahdollisimman nopeasti luotaisiin jonkinlainen valtakunnallinen toimintamalli tai valmistelurakenne, jotta eri alueilla tapahtuva uudistuksen valmistelu ei hajaantuisi hyvin erilaiseksi ja eritahtiseksi. Vaikka hallituksen esityksen perustana on kuntien itsemääräämisoikeus tässäkin asiassa, kyseessä on niin iso uudistus, että sen valmistelun

olisi oltava huolellista kaikilta osin. Esimerkiksi hankintojen hallittu siirtyminen kuntiin (jota kuvataan hyvin ELY-keskusten yhteisessä lausunnossa) edellyttää valtakunnallista toimintamallia. Samoin siirtyvän henkilöstön aseman ja osaamisen turvaaminen. Asiakkaiden tulee saada palveluja katkeamattomasti ja kaikkialla Suomessa. Kuntien pitäisi ajoissa osata varautua työllisyydenhoidon kustannuksiin valtion yleiskatteellisesta rahasta.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

Keski-Suomen ELY-keskus pitää tärkeänä, että mahdollisimman nopeasti luotaisiin jonkinlainen valtakunnallinen toimintamalli tai valmistelurakenne, jotta eri alueilla tapahtuva uudistuksen valmistelu ei hajaantuisi hyvin erilaiseksi ja eritahtiseksi. Vaikka hallituksen esityksen perustana on kuntien itsemääräämisoikeus tässäkin asiassa, kyseessä on niin iso uudistus, että sen valmistelun olisi oltava huolellista kaikilta osin. Esimerkiksi hankintojen hallittu siirtyminen kuntiin (jota kuvataan

hyvin ELY-keskusten yhteisessä lausunnossa) edellyttää valtakunnallista toimintamallia. Samoin siirtyvän henkilöstön aseman ja osaamisen turvaaminen. Asiakkaiden tulee saada palveluja katkeamattomasti ja kaikkialla Suomessa. Kuntien pitäisi ajoissa osata varautua työllisyydenhoidon kustannuksiin valtion yleiskatteellisesta rahasta.

ELY-keskusten yhteisessä lausunnossa jo mainittujen uhkien lisäksi työvoimakoulutuksen hankintojen siirtyminen kuntien vastuulle uhkaa työvoimakoulutuksen kehittämistä. Nythän ELY-keskukset ovat tehneet kehittämistyötä yhdessä. Mikäli kunnat tuottavat työvoimakoulutusten hankintoja in-house -periaatteella, vaarana on, että valtakunnallinen koulutustarjonta kapenee voimakkaasti, nykyisten kilpailutettujen palvelutuottajien kustannuksella. Koulutuskuntayhtymien rajat ja tulevat työllisyysalueet eivät myöskään välttämättä noudata samoja kuntarajoja. Tämä tuo ongelmia in-house-toiminnalle. Kansallisessa hankintastrategiassa korostuu elinvoimaisten markkinoiden tärkeys. Hallituksen esitys jättää huolen siitä, miten elinvoimaisten markkinoiden käy tässä uudistuksessa. Tietty huoli herää myös siitä, miten jatkossa hoidetaan ylimaakunnalliset ja valtakunnalliset koulutustarpeet, jotka nyt on hoidettu keskitetysti jostain ELY-keskuksesta tai muutaman ELY-keskuksen yhdessä rahoittamina. Kun opintoja jo nyt tehdään paljon etämahdollisuudella, valtakunnallisia ja yliaalueellisia (sekä yli työllisyysalueiden olevia) koulutuksia tulisi olla jopa nykyistäkin enemmän.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

ELY-keskusten yhteisessä lausunnossa jo mainittujen uhkien lisäksi työvoimakoulutuksen hankintojen siirtyminen kuntien vastuulle uhkaa työvoimakoulutuksen kehittämistä. Nythän ELY-keskukset ovat tehneet kehittämistyötä yhdessä. Mikäli kunnat tuottavat työvoimakoulutusten hankintoja in-house -periaatteella, vaarana on, että valtakunnallinen koulutustarjonta kapenee voimakkaasti, nykyisten kilpailutettujen palvelutuottajien kustannuksella. Koulutuskuntayhtymien rajat ja tulevat työllisyysalueet eivät myöskään välttämättä noudata samoja kuntarajoja. Tämä tuo ongelmia in-house-toiminnalle. Kansallisessa hankintastrategiassa korostuu elinvoimaisten markkinoiden tärkeys. Hallituksen esitys jättää huolen siitä, miten elinvoimaisten markkinoiden käy tässä uudistuksessa. Tietty huoli herää myös siitä, miten jatkossa hoidetaan ylimaakunnalliset ja valtakunnalliset koulutustarpeet, jotka nyt on hoidettu keskitetysti jostain ELY-keskuksesta tai muutaman ELY-keskuksen yhdessä rahoittamina. Kun opintoja jo nyt tehdään paljon etämahdollisuudella, valtakunnallisia ja yliaalueellisia (sekä yli työllisyysalueiden olevia) koulutuksia tulisi olla jopa nykyistäkin enemmän.

Työnhakija-asiakkaiden yhdenvertaisuus ja tasapuolisuus nostetaan selkeästi esille ELY-keskusten yhteisessä lausunnossa. Myös yritysten tasapuolinen palvelujen saanti tulisi huomioida nykyistä enemmän. On vaarana, että eri työllisyysalueilla olevat yritykset saavat hyvin erilaista palvelua, esimerkiksi yhteishankintakoulutusasioissa. Lisäksi huolta aiheuttaa työvoiman liikkuvuuden mahdollinen väheneminen; epäselväksi jää, ohjataanko työvoimaa yli työllisyysalueiden, tapahtuuko sitä riittävästi, ja mitä vaikutuksia tällä kaikella on osaavan työvoiman saatavuuteen.

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

Yritysten kehittämispalveluita koskeva esitys perusteluineen on hyvä. Keski-Suomen ELY-keskus pitää tärkeänä, että yritysten kehittämispalvelut säilyisivät osana ELY-keskuksen yrityspalvelukokonaisuutta. Lisäksi toivomme, että yritysten kehittämispalvelujen myöntäminen mahdollistetaan, mikäli palvelujen optiot vuodelle 2024 käytetään.

Keski-Suomen ELY-keskus haluaa erikseen korostaa, että ELY-keskuksilla on jatkossa oltava säädöksissä määritelty tehtävä työllisyydenhoidon, jatkuvan oppimisen, elinikäisen ohjauksen, ennakoinnin ja muiden elinkeinopolitiikkaa tukevien alueellisten tehtävien hoidossa. Näiden tehtävien asianmukaisesta resursoinnista tulee myös huolehtia. Elinkeinopolitiikkaa ja yritysten tukemista ei voi erottaa erilleen edellä mainituista asioista.

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymiskijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**
- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

**Laki palkkaturvalain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta**

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

**Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki merityösopimuslain muuttamisesta**

-

**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta**

-

**Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8**

ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Melville Pirkko

Keski-Suomen ELY-keskus - Elinkeinot, työvoima ja osaaminen -vastuualue